

Rodinné právo

12. Sociálně-právní ochrana dětí

CEVRO Institut

JUDr. Lucie Trnková, Ph.D.

lucie.trnkova@vsci.cz

Osnova semináře

- pojem SPOD
- orgány SPOD
- zákon o SPOD
- mezinárodněprávní instrumenty ochrany dítěte

- **Právní úprava** – čl. 32 Listiny
zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Pojem SPOD

čl. 32 /1 Listiny: Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. **Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.**

- Komu z Listiny vyplývá povinnost zajistit tuto zvláštní ochranu?
- SPOD = činnost orgánů státu, příp. státem pověřených osob, stát je dle Listiny povinen zajistit zvláštní ochranu dětí a mladistvých

Pojem SPOD

§ 1 ZoSPOD:

Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen "SPOD") se rozumí zejména:

- a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,
- d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině

Definice dítěte – odkaz na čl. 1 ÚPD

= každá osoba mladší 18 let, nenabyla-li zletilosti (resp. dle nového OZ svéprávnosti) před dovršením tohoto věku

Ohrožené děti

SPOD se zaměřuje na tzv. „**ohrožené děti**“:

- jejichž rodiče zemřeli / neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti
 - vedou zahálčivý nebo nemravný život (zanedbávají školní docházku, nepracují, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin ...)
 - opakovaně se dopouští útěků od rodičů
 - jsou opakovaně umísťovány do ústavu
 - na kterých byl spáchán trestný čin
 - které jsou žadateli o udělení ochrany, azylanty, uprchlíky...
- pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

Základní zásady poskytování SPOD

- každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče
- každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti
- dítě má právo požádat o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv
- dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů

Základní zásady poskytování SPOD

- o dítěti starším 12 let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit
- každý, kdo se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte a bez rozhodnutí příslušného orgánu převezme dítě do své péče s úmyslem přijmout dítě do své trvalé péče, je povinen tuto skutečnost neprodleně oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností

Orgány SPOD

§ 4 ZoSPOD:

krajské úřady

obecní úřady obcí s rozšířenou působností

obecní úřady a újezdní úřady

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Úřad práce České republiky - krajské pobočky

obce v samostatné působnosti

kraje v samostatné působnosti

komise pro sociálně-právní ochranu dětí

další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny ("pověřené osoby")

Úkoly OSPOD

- vyhledávat ohrožené děti
- působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti
- projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte
- projednat s dítětem nedostatky v jeho chování
- zpracovávat individuální plán ochrany ohroženého dítěte
- ukládat výchovná opatření (dohled, napomenutí, omezení, povinnost využít odbornou poradenskou pomoc)
- podávají návrh na umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu
- zastupují dítě v soudních řízeních jako kolizní opatrovník
- provádějí šetření poměrů dětí

Úkoly OSPOD

Zprostředkování osvojení a pěstounské péče:

- vyhledávání vhodných osob stát se pěstouny / osvojiteli
- vedení evidence žadatelů o osvojení, o svěřením dítěte do pěstounské péče, „profesionálních“ pěstounů i evidence dětí, kterým je třeba nalézt náhradní rodinu
- připravují uchazeče o osvojení / pěstounskou péči
- zajišťují osobní seznámení osvojitele / pěstouna a dítěte
- podávají návrh na umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu

Mezinárodní osvojení

- Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (č. 43/2000 Sb. m. s.)
- orgánem SPOD je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
- pokud krajský úřad nezprostředkuje osvojení
 - a) do 6 měsíců od zařazení dítěte do evidence
 - b) do 3 let od zařazení žadatele o osvojení do evidencepředá jejich údaje Úřadu k možnému zprostředkování osvojení dítěte do / z ciziny